

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**HOc in opuscu||lo. cõtra Speculũ oculare Jo=||annis
Reuchlin Phorcẽsis. hec in fidei et ecclesie || tuitionem
continentur || Prenotamenta Ortwini Gratij ... || citra oẽm
maleuolentiã cũct#[is] ...**

Gratius, Ortwin

Colonie, 1514

VD16 G 2928

Ortwinus Gratius liberaliu[m] disciplina[rum] magister Christi sacerdos [et]
in alma vniuersitate Coloniensi bonas l[ite]ras publice doce[n]s
O[mn]ib[us] Christifidelib[us] veritatisq[ue] ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-34641

¶ **Q**uotivintus Gratius liberaliū disciplinaz magister Christi sacerdos et in alma vniuersitate Colonensi bonas lras publice docēs
Dico Christi fidelibz veritatibz cultoribz S. p. d. Quibz qz et hec
sua pnotamēta cū hūilitate. citraqz malenolētiā pyssime nūcupat

Uidete candidissimi lectores mēbra Jesu christi et mris ec
clesie catholice filij. qzta sit ipius vis veritatē. q magna ē
et fortior pre oibz. quā terra inuocat. celū bndicit. opera
oia tremūt. et q iniqz pmet nihil Esdre. iij. ca. iij. Que in
qz inualefcit et viuit in eternū. dist. viij. c. Cōsuetudo. Videte obse
cro charissimi in Christo Jesu dño nro. oculis pscie vře. q fonte p
mū lota salutari. nullā oino maculā. nullūqz scel^o admittere dz. qz
iuste. qz pie. qz scē. qz cōstāter. qz glōse tandē Alme nre vniuersita
tis Theologi. viri pfecto (vt ingenue fatear) pstatissimi sil^o et opti
mi. nec in aliqz culpādi. p Christo Jesu dūtarat et catholica fide. ab
hereticis prohdolor tādiu satis ipugnata ptra Joannē Reuchlin
Talmudistā. eiusqz et hereticas et sordidas pvanitates. nīmū (proh
pudor) nīmūqz (vt dixi) ecclie dei. bonozūqz oim et qtuoz in pmiss
clarissimaz vniuersitatū sentimēto repugnātes. velut christianissi
mi athlere decertauerint. Nō eqdē vi aliqz. nō dolo. nō puerfa inten
tione. nō malo corde. nō deniqz sinistra quis circūuētiōne. vt falso
ipe aduersari^o ptulit. s. nimia patiētia. nīmūqz sui moderatōe. p si
lio etiā et auctoritate. ac sapiētia potissimū duce oia pficiētes Nihil
pfecto nisi oipotētis dei rerū oim opificis grām recepturi Grego
rio em testeli. x. moralijū. Bonoz mens quo duriora p veritate to
lerat. eo eternitatis pmiss certius sperat.

¶ **S**olus inqz amor Christi. et bñissime mris ei^o pginis Marie
oimqz scēoz (sic em et dei testoz et psciam) sacratissimos nros ipulit
Theologos. vt tā salutarē. tāqz scēm. p cōi oim bono labore qztor^o
subirēt. Quātor^o dixi imo citissime potius. Nā vt de gest^o Alexā
dri li. vj. Q. Curtius prudēter edidit. Parua sepe scintilla ptepta
magmū excitauit incendiū. et sicut Iuuenal^o doctissime cecinit Hec
totus in agris Un^o scabie cadit et prurigine porci. Et iterū. Qua
qz pfecta liuorē ducit ab vna Quid rogo meli^o. qd sancti^o. qd glo
riosius. qd necessariū mag^o qz lupos ab ouili. a cubiculo latrones.
demonas ab aīa. hē hereticas ab ecclia dei puitates qzpmū auelles
re. auullas pdenare. pdenatas pburere. cōbustas pperuo detestari.
et neqz vel p pgestis etiā Mide aut Cresi diuitijs sustinere.

¶ **A**d hāc aut reluce clari^o ostēdendā vero veri^o ē et certū in p
miss (vt elegātissime Gregori^o Nazianzen^o de monachoz vnitare
differuit) q aduersuz ipieratē et ignibz et ferro. ptatibz et legibz. pro
veritate rebem^o obniti. tm ne fermēto malicie polluamur psum
qz p xam^o in malis. Nec quicqz ita ptimecedū ē. qz ne aliud time-

amus q̄ deū. et p̄ timorē pdam⁹ fidē ac veritatē. Hec ille. Op̄clarā
ad h̄ nostz p̄positū et dignā super⁹ sententiā. Lū renūciat ip̄robitati
asciscit⁹ p̄tus. Egressus malicie. p̄tutis opat̄ ingressum. eodēqz stu/
dio q̄ crimen excludit̄ innocētia copulat̄. Auctor diuus Ambrosi⁹
et habet. xxxij. q. j. Quū renūciat̄ Nec indecēter. Nā opus iusti ad
vitā (puerbioz ca. x.) via aut̄ ip̄ij ad pctm̄. Et vt Homer⁹. cecus
ille s̄ oīa vidēs in odissea cecinit. Peruersa opa dei nō amāt beati.
s̄ iusticiā colunt et decentia hoīm opa.

¶ Iustissime igit̄ et scitissimo decreto. laudabiliqz sn̄ia quā nulla
vnqz eternitas reuocabit̄ Oculare Reuchlini Capnionis speculū
(vt olim cecini) flāma p̄bussit. Nā ip̄ante florētēqz neq̄cia (veluti
ap̄d Boetiū ē libro q̄rto. pla p̄^a) nō solū p̄tus p̄m̄ys caret. verū etiā
sceleratoz pedibz subiecta calcas. et in locū facinorū supplicia luit.
Qd̄ ne vnqz accideret voluere magistri nr̄i. viri p̄culdubio iteger
rimi nec a q̄qz hoīe nequā iure ifamādi. et sacre theologie p̄fessores
eximij. nouo iā ac plane succrescētī occurrere morbo ne malū dissi/
mulāter admissuz. latiusqz et malicia multoz et ignorātia sparsum.
nō Alemāniā dūtaret nostrā. singulare qd̄dā mūdi dec⁹. s̄ totū ter/
raz orbē. sua falsitate veritatēqz obscuritate tenebricos⁹ inūbraret.
oēm̄qz in Christo viuētē occideret aīaz Nā malū i se fm̄ Jo. Dam̄.
li. ij. cap. iij. nihil aliud ē qz puatio boni. sic tenebre s̄ puatio lumis.

¶ Clariū n̄vero qz veritas ip̄a (vt Lactati⁹ nr̄ ait lib. ij. di. inst.)
solet a vulgo varijs eē s̄monibz dissipata. cūqz solare iubar at̄ in/
clusuz nubibz hec iferiora min⁹ illustret. opepcū fore boni oēs iu/
dicarūt. aliq̄t saltē e multz euiratos et enerves publicādos eē arti/
culos. In q̄bz capular⁹ ille senex Joānes Reuchlin Capnion a su/
mo (cui sp̄ flāma ē prima) p̄belle cognoiat⁹. nimis ip̄ie eccliam dei
leserit et mētēs p̄ias. Sic em̄ iudicabūt boni et mali. tyrones et eme/
ri. pusilli cū maioribz. imo et tot⁹ terraz orbis. q̄sanctē. et q̄iuste sa/
cratissima nr̄a vniuersitas. eaqz tota illibabil. ip̄seqz Inq̄sitor et reli/
giosissim⁹ et optim⁹ p̄tra hoīem tā ip̄ie (vt ifra patebit) scribentēz.
sele opposuerit. christianāqz solū rempubl. in qua nostra est salus.
efflicim̄ enicimqz defensare curauerint.

¶ Qd̄ at̄ laudabil̄ nr̄a Theologica facultas et pensiculate oīa et
iuste egerit Capnionisqz libellos. fuata potissimū iuris formula. nō
indecenter iusto iudice cōburi p̄curauerit. sacratissime q̄rūdā vni/
uersitatū determiatōes. huic opusculo (put̄ decuit) inserere. satis su/
p̄qz indicabūt. q̄ nullū illis glossēma. nullūqz auctori fugitiuariū
p̄cedūt. q̄ min⁹ p̄phani. minusqz lectu indigni. digniqz minus flā/
mis iudicent. Hoc q̄qz a nobis minime p̄tereundū memoriqz
vobis mētē aplexandū q̄ in vrbe Magūtina Aduersari⁹ ip̄e scripta
sua (id qd̄ nimis auditu indignū) defensare in publico recusauerit
Tertiū s̄o et h̄ qd̄ē notatu dignissimū. christianozūqz mētibz tā/
aa 4

q̄ tabule rale p̄petuo imprimendū. q̄ laudabil' n̄ra Theologica fac
cultas. paratissima sit corā sacrosctā sede ap̄lica z Lateranēsi ḡnali
p̄lio. ea z defendere z tueri. eternūq̄ rebo docere necessarijs q̄cumq̄
infra in p̄ncipali materia Magūtini p̄cessus ōtēta paucis narrant.

¶ Atq̄ vt lati⁹ paulo citra oēm maleuolētiā p̄grediamur Quid
rogo hic portēti ē: q̄d nā h̄ mōstri alit' velle se bonū haberi christi
anū z scriptis p̄bare p̄trariū. Nūq̄d h̄ alid' lector q̄ si cū rōe insaniv
as: Multas enī z enormes eudere hereticas p̄uitates nec illa enest
gio reuocare. vez fidelitat' testimonū eē nō p̄t. Nec q̄ vera nō indi
cet aut amentē plane dixerim. aut insano penit' fauore occecatū
vincendi rō ē p̄ns. Luce enī. xj. Christi⁹ ait. Qui nō est mecū. ad
uersus me ē. z q̄ nō colligit mecū disp̄git. Et itez alio ī loco saluator
Nō p̄t arbor bona malos fruct' facere. Cōcludit igit' nobiscū ver'
dei fili⁹ Matthei. xv. dicēs discipul' suis. Ois plātatio quā nō plā
tauit p̄r me⁹ celestis. eradicabit. Sit ergo reiectū ab ecclia z fide ca
tholica maledictū illud Oculare Reuchlini Capnionis speculū.

¶ Letez aliq̄s mihi ōfestim obiecerit. vir ille bon⁹ aliter scripsit
q̄ sensit. Rūdeo in h̄ cū tāq̄ alit' (vt cū grā loquar) Catilinā. rez
oim z simulatozē z dissimulatozē fuisse Nūq̄d ego scrutatoz suz cor
diū an ip̄e de⁹. Que s̄bis nō inest. raro mēti meritis fides. Nā illa ea
rū (vt n̄r voluit Aristoteles) passionū q̄ in aīa sunt indicū p̄bent.
Nūq̄d erit boni viri. aliud loq̄. aliud sentire. aliud in recessu p̄cto
ris. aliud vultu p̄tendere. Egregiū p̄fecto ē z laudabile in p̄mis. in
p̄more fronte aīm gestare. nec a labijs dissentire p̄cordia. Quadra
re d̄z scriptio cū mēte. lingua cū pectore vt de p̄mptuario n̄ro sacre
fidei ōsecrato. syncera p̄manf. citra oēm fucatā simulatoem. Quia
vt Christi testimonū sp̄ approbem⁹. Omne regnū ī se diuisū. h̄ est
ois hō s̄b̄p̄si discors ī sine tādē desolabit' z scādalu enorme patiet'
Recte q̄ Grego. li. xvj. mo. sup̄ illō Job. xxiij. (De ciuitatib' fece
rūt viros genere) Viri sunt q̄ p̄fects gressib' p̄ viam dei nō fluxe z
eneruiter currunt. sed viriliter.

¶ Accedāt deinde alijs q̄ sunt. q̄ leuicul' suis captionib' Joānē
Reuchlin legū doctozē z grece z latine doctū igeminēt. Rūdeo Ar
riū ip̄m z Hieronymū h̄ssitā. ceterosq̄ hereticos oīs z eloquētes
et eruditos fuisse. Itez rūdeo nō oēs doctos eē sapiētes. cū scia z sa
pientia sint habit' n̄ri intellectus sepabiles. Scōdo ad h̄ camillū sic
rūdem⁹. Tāto piculōs⁹ cū orthodoxa fide negociū agi. q̄pto docti
oz a multis habeat. Nēpe q̄ nihil scit nihil dubitat Phus auctor.
Adūcere q̄q̄ z h̄ nō inelegāter possum⁹. malā h̄ac eē (vt vulgo lo
q̄mur) ōsequētiā. Joānes ē latine z grece doct⁹. q̄ bon⁹ christian⁹.

¶ Ne feras egre charissime Capnion scripta tua legitime ōdem
natū iri. Quā ex sordib' iudeoz quā ōseq̄ vere eruditōnis vtilitatē
possis nō itelligo. Id q̄d z Sidoni⁹ illerū⁹ approbare videt'. Lege

obsecro Hieronymū. lege Cipianū. lege Marcellū. lege Marcellū. Hi em̄ euā
gelice testant in deos ipsos. rez diuinaz intelligētia h̄re nō posse. nisi
pmū crediderint i christū. Qd̄ qz nō faciūt. eoz scripta tāq̄ pestem
quādā fugere debent. Nihil etiā vel i q̄cūqz materia docere nos illd̄
mō recutiū ac plane maledictū gen̄. hōim̄ p̄t. qd̄ nō sit a n̄ris ecclē
doctoribz z pleni z copiosi veriusqz ex̄pluz. Sz nimia p̄fecto rez
curiositas. nimiaqz supbia oculos excecāt vidētū. Recte itaqz Jo.
Chry. sup illd̄ Matthei. vj. Si lumē qd̄ i te ē zc. Sicut hō ḡnes (inqt)
h̄ris oculos meli⁹ in loco tenebroso. qz i sole posit⁹ videt. sic hō ter
ren⁹ (qlis tu es o Capnion) in terrenis altit⁹. z i spūalibz cec⁹. Si
docet⁹ es (vt cū Ambrosio loquar sup illud. bti immaculati) nō me
diocre tibi incūbit periculū. cum habeas tanta eloquia dei. z illis
p̄termittis loquaris que seculi sunt. Vale z respisce.

¶ Nūc at̄ vt paucis ad vos reuertar cādidissimi lectores. Nō ē
qd̄ canine ei⁹ mordacitati aut turpiloq̄o q̄sq̄ p̄fidat. Quia vt Tul
lius ait p̄tra Salustiiū. Maledicit q̄ nō p̄t vez ab alio audire Sic
em̄ z natura fortasse z p̄suetudie affect⁹ est. vt nō latrare nō possit
Audiat Hesiodū sic lyra sua arguti⁹ op̄strepētē. Optim⁹ ē hōi lig
ue thesaur⁹. z igens. Sra. q̄ parcis mensurat singula v̄bis. Nā vt
Menāder grec⁹ voluit Virtutis p̄mptuariū ē modestia sola

¶ Preterea nemo etiā moueat aut in p̄ceps rapref. stulta eius z
inani eloquētia. Nāqz vt Iuuenali nō displicuit Torrens dicēdi
copia mult⁹. Et sua mortifera ē faciūdia. Nihil p̄fecto aliū ē ianis
in hōie malo eloquētia qz gladi⁹ i manu furētis. Testis ē Cicero in
fronterhetoricoz. Et in p̄mis diu⁹ ip̄e Aug⁹. li. iij. de doc. christi.
Et Hierony. in epla de filio p̄digo. Nec est nob̄ Isidor⁹ lib. iij. de
summo bono. nec itē Gregori⁹ septim⁹ i capi. p̄pterea. v. decretaliū
aliqz sexcentū ecclē doctores. q̄bz sp̄ magis qz ifideliū credēdū erit
Et vt senel finia Nō eget fūco veritas. nec falerat⁹ verbis succatas
fnias fides deposcit Reliq̄ tu⁹ ex̄psit Baruchias.

¶ Paucis hec loq̄ vobiscū voluim⁹ lectores beneuoli q̄ aplissi
mo orbis terraz spacio p̄tinemini. qm̄ in n̄ra aduersus Capnionez
Apologia. lati⁹ oia z aptius multo declarata iuenietis. Ita etiā vt q̄
in libro suaz defensionū vl̄ potius turpitudinū iracūdius scrip
serit. ipudētissime z p̄tra oēm eq̄tatē mērita dubitaturus sit nemo
Quippe qd̄ p̄cedit de ore h̄ coinq̄nat aīaz. Matthei. xv. Hereticos
n̄t q̄ sequūtur ac male sonātes cū legerit⁹ articulos. mecū cū Marco
Tullio in n̄re vniuersitatē (q̄ iuste oia egit) z p̄coniū z laudē. sacro
sill̄ exclamat⁹ ore. O magna vis veritatē q̄ p̄tra oīm īgenia. calli
ditatē. solertiā. p̄traqz factas oīm īsidias facile p̄ seip̄az sese defendat

¶ Subiecit se ecclē bon⁹ h̄ vir. verūtū v̄bis ip̄yissimis ac plane
ipudētissimis i libro sue defensionis vel poti⁹ pp̄rie sue turpitudis
nō abstinuit. Immo poti⁹ semetip̄o iudice ita ipudētē sua prudē

in abusus ē. ut q̄cūq; scripserit in p̄p̄t̄ sui nōis. p̄t̄m̄t̄ se scrip-
sisse nō dubitet. Nec iple dubito q̄m̄ p̄cia sua teste se reliq̄sse p̄sentiat.
Scripsit em̄ (pro) pudor nephas ē dicere) Joannē p̄p̄ricornū
olim Judeū. nūc at̄ christianū & in fide p̄stantē. euāgelice charitat̄
apostatā. p̄ditore. iudeū aq̄ tinctū. mortuū. morti traditū. dignū
morte. bestia venenatā & christianorū carnificē. Que s̄ba (vt multa
omittam?) q̄ ip̄ia sunt. q̄q; indigna auditu. ac male tādē a christi-
ano doctore p̄nūciata. nemine ee p̄uto quē p̄treat. Si ita tractādū
sunt q̄ ad fidē p̄uertunt. raro fortasse aut nūq; reliq̄ eā iudei accep-
tabūt. Quas em̄ in p̄ncipio sue defensionis p̄tra hūc virū bonū & fī-
delē q̄relas effudit. falsissime sunt. Cōsensu nāq; archiepi Magūtini
et nō dolo aut clā aduersarij ip̄e p̄silia recepit. Qd̄ facere q̄ legit-
ime potuerit oēs boni iudicabūt. Nemo itaq; apta falsitate decipiat.
Nā h̄ p̄ncipali q̄relaz suaz fundamēto rationabilr destructo. reij-
cient & alia q̄ nimis ip̄ie & sine munimine veritat̄ sup̄ingessit.

¶ Tria nūc p̄ ordinē sequunt̄ q̄b; venerabil̄ d̄ns Inq̄sitor p̄
bito sui officij coact⁹ fuit. vt Speculū oculare ip̄ius Joānis Reuch-
lin q̄tori⁹ ab ecclia dei tollerēt. Audite q̄ nūc celi q̄ loquar. audiat
tra s̄ba oris mei. Emittat fontes lachrymarū oculi nr̄i. & corda mor-
taliū p̄tremiscat in eternū. Primo igit̄ cū nequā iudei itellerissent.
licellū quēdā i sue p̄fidie fauorē a christiano doctore p̄positū fuisse.
mor sup̄ modū multos emerūt & p̄ totū terraz orbē absq; aliq̄ auc-
toris iterp̄tamēto suis celerit miserūt. Quo factū ē. vt iā oēs iudei
pestifero libello iuuenit̄ exultātes. cū iubilo & insultatōe audacius
inclamēt. Nouū iā p̄phetā int̄ Christianos exurrexisse q̄ etiā di-
uina p̄uidētia iudeos ip̄os & scriptis & publica p̄tentionē defenset.
D nos miseros oēs & infelices in q̄s ita fines seculi reuenerūt. Quis
hec nō deflebit q̄ h̄z aliqd̄ sanitat̄? Secdo. q̄ aduersari⁹ falso & ni-
mis veritati parcēs corā suis. obmurmurat. libellū suū vniuersitat̄
tibi aliq̄ absq; suis iterp̄tamētis exhibitū. cū tñ venerabil̄ rheolo-
gica facultas studij Erfordē. nullū illi⁹ glossēma. nullūq; amicu-
lū seu ap̄edicē admittat vt ifra patebit. Tertio at̄ lris sepicule suis
(q̄ penes nos sunt) speculi sui ocular̄ emēdatōez errorūq; suoz re-
treatōez ē pollicit⁹. adijciēs sese cū be. Aug. palinodiā. h̄ ē reatati-
onē ee facturū. S; qd̄ mltaz pollicit⁹ nō suauit fidē & virū illust̄ bonis.

¶ Postremo at̄. si bon⁹ ille vir. mētis exul & arrogātie plen⁹ al-
mā nostrā vniūstratē ip̄udētissimis suis p̄uitijs lacessere. aut sacra-
tissimū ordinē p̄dica. quē sibi solū nō h̄z resisterē. dūz ip̄catōib; p̄se
q̄ nō desierit. p̄pterea vt Hiero. ait. nō minor ip̄e heretic⁹ erit dicēd⁹.

¶ Caueat sibi nr̄ Capnion. ne a Jone trifulco seriat̄ fulmie. Nā
quē antea i libris de s̄bo mirifico vez deū verūq; dei filiū. ee voluit.
postea i suis inectiuis nimis icōstater diabolū ee p̄dicauit. Un̄ si se
moriat. neq; ap̄d̄ superos. neq; ap̄d̄ iferos grām inueniet.